

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA INCLUSIVITAT I L'ACCESSIBILITAT (ESPAIS I SERVEIS PÚBLICS)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 3 de febrer de 2022, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura relativa a la petició d'instal·lar jocs inclusius en un parc infantil a prop del seu domicili en què exposava el següent:

- És mare d'un nen amb una pluridiscapacitat del 82%.
- En el marc dels pressupostos participatius de l'any 2020 va impulsar i proposar el projecte de la construcció d'un parc 100% inclusiu als jardins de Massana, al districte de Sant Andreu. Aquest projecte va ser seleccionat i el segon més votat del districte.
- En data 23 de novembre de 2021, va sol·licitar al Districte que, en aquesta àrea de nova creació s'instal·lessin, entre altres elements, uns gronxadors inclusius amb plataforma per a cadira de rodes.
- En data 11 de març de 2022, el Districte li va comunicar que aquesta àrea de jocs inclusiva estava en fase de desenvolupament, en concret, en fase de redacció d'avantprojecte. En aquesta resposta, es feia referència a un informe emès el 7 de març de 2022 per una empresa certificadora sobre les exigències tècniques per a la certificació del gronxador que havia sol·licitat la interessada.
- L'informe de l'empresa certificadora conclouïa que, per certificar aquest joc, calien unes garanties molt elevades de control d'accés i la supervisió necessària d'una persona adulta. El Districte va exposar que s'estaven analitzant aquestes garanties per valorar si es podien complir.
- A la resposta municipal també s'indicava que no es preveia disposar d'una partida pressupostària per instal·lar aquests tipus de gronxador i que la instal·lació requeriria d'un informe favorable de Parcs i Jardins, com a organisme que coordina les necessitats de joc a la ciutat.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte de Sant Andreu** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 29 de juny de 2022, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 31 d'agost de 2022, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit dona resposta a les diverses qüestions plantejades.

CONSIDERACIONS

1. Actuació prèvia de la Sindicatura de Greuges amb relació als parcs infantils

Abans d'entrar a valorar la qüestió concreta, volem posar en relleu que l'any 2020 la Sindicatura de Greuges de Barcelona va obrir una actuació d'ofici per avaluar el grau d'accessibilitat i inclusivitat que tenien les àrees de joc infantil de la ciutat. La decisió va estar motivada per les queixes presentades per famílies amb infants amb discapacitat que tenien dificultats per trobar parcs infantils amb elements de joc accessibles i inclusius a la ciutat.

L'actuació d'ofici va acabar l'any 2021 amb dues recomanacions al consistori¹:

- Tant la renovació com la creació de noves zones de joc infantil han de disposar de criteris d'accessibilitat i inclusió per complir l'objectiu que el 100% dels parcs infantils de la ciutat sigui inclusiu i accessible l'any 2030.
- Cada barri barceloní ha de disposar, com a mínim, d'una d'aquestes àrees per tal que els infants amb discapacitat tinguin garantit el seu dret a jugar.

¹ <https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/2021/09/07.-Ofici-parcs-infantils.pdf>

2. Mesures impulsades per l'Ajuntament de Barcelona en aquesta matèria

En resposta a les nostres recomanacions, l'Ajuntament va remarcar que alguns dels seus grans objectius amb referència al joc infantil són la inclusió i l'accessibilitat d'aquestes infraestructures.

Consideren que un **espai de joc és inclusiu** quan afavoreix un ús i gaudi compartit, ofereix múltiples maneres d'aproximar-se als elements de joc, i dona resposta als diversos interessos i capacitats dels infants.

Per la seva banda, una **àrea de jocs és accessible** quan l'element principal de l'espai ho sigui o, en cas que no n'hi hagi, quan ho siguin les activitats lúdiques principals que s'hi ofereixin: gronxar-se, lliscar i enfil·lar-se. L'àrea que atén diverses discapacitats i garanteix que totes les activitats lúdiques que s'hi ofereixen són accessibles és considerada totalment accessible.

Així, totes les renovacions dels parcs infantils es duen a terme seguint els criteris de la **Mesura de govern i del Pla del joc**, que queden reflectits a l'informe d'idoneïtat previ. Els set criteris de disseny del Pla del joc són els següents:

- Múltiples propostes de jocs creatius i amb reptes per al desenvolupament saludable dels infants.
- Espai físic divers, estimulants i connectat, i amb accessibilitat.
- Espais de jocs inclusius per edat, gènere, cultura i discapacitat.
- Contacte amb la natura, el verd i l'exploració amb elements naturals.
- Joc compartit i col·laboratiu.
- Lloc de trobada i convivència comunitària.
- Ecosistemes lúdics i entorn segur i jugable.

Tot i que **la inclusió i l'accessibilitat són les pedres angulars de les intervencions de renovació i de la creació de noves àrees**, l'Ajuntament és conscient de la dificultat que la totalitat de les àrees de la ciutat siguin accessibles. Hi ha emplaçaments d'àrees de joc que no tenen l'accés adequat per a persones en situació de discapacitat.

En aquest context, el mes de setembre del 2022, aquesta Sindicatura va tenir coneixement de la voluntat del Govern municipal que **el 2024 el 90% de la població tingui una àrea de jocs infantil accessible a 15 minuts de casa** com a molt lluny. Amb aquesta intenció, l'Ajuntament ha convocat un concurs de projectes per crear 10 àrees de joc totalment accessibles que s'emmarca en les mesures del **Pla de joc a l'espai públic per garantir el dret al joc de tots els infants**.

Segons informació obtinguda del web municipal², actualment hi ha **21 àrees de joc** que són **totalment accessibles**. Amb les renovacions d'àrees de joc que es preveu dur a terme, l'any que ve s'haurà arribat a les 45 àrees de joc accessibles (executades o en obres). D'aquest paquet, 4 hauran sorgit dels pressupostos participatius: la del

² https://ajuntament.barcelona.cat/accessible/ca/noticia/concurs-de-projectes-per-crear-10-arees-de-joc-totalment-accessibles_1176689

passeig de Sant Joan, la de la plaça de les Caramelles, la dels jardins de Montserrat Roig i la dels **jardins de Massana**. Comptant les 10 àrees que sorgiran del concurs de projectes mencionat abans, **el 2024 la ciutat preveu assolir 55 àrees de joc totalment accessibles**.

Així, doncs, en sintonia amb les recomanacions fetes per la Sindicatura de Greuges, l'Ajuntament de Barcelona està impulsant tant les àrees de nova creació, com les renovacions de les existents per poder assolir l'objectiu establert a la fita número 6 del Pla del joc a l'espai públic de Barcelona amb horitzó 2030: aconseguir que el 100% de les àrees de joc noves i renovades siguin accessibles i amb elements inclusius.

3. Anàlisi de l'element de joc inclusiu sol·licitat per la ciutadana per als jardins de Massana

Centrant-nos ara en la petició de la ciutadana relativa al dret del seu fill a jugar en igualtat de condicions que els altres infants, passem a valorar les característiques del gronxador que sol·licita.

A la resposta del Districte s'adjunta informe tècnic per a la certificació de l'element de joc infantil "Gronxador accessible per a cadira de rodes", elaborat el 7 de març de 2022 per ASES XXI, empresa certificadora de la seguretat d'àrees de jocs infantils i d'instal·lacions esportives.

Aquest informe conclou que, per poder certificar l'element de joc, cal garantir en tot moment que s'utilitza exclusivament sota la supervisió i el control d'una persona adulta que se'n pugui responsabilitzar del bon ús seguint les indicacions necessàries. Afegeix que cal controlar l'accés dels usuaris i de tercers mitjançant tancaments, cartelleria i tanques de seguretat necessàries per evitar riscos.

D'acord amb aquest informe, l'Ajuntament considera que en l'actualitat no és possible instal·lar el gronxador accessible per a cadira de rodes als jardins de Massana perquè no es poden garantir les condicions de seguretat establertes a l'informe.

En opinió d'aquesta Sindicatura, **del contingut de l'informe que s'adjunta creiem que l'Ajuntament disposa de marge per poder garantir que, en cas que s'instal·li el gronxador, l'àrea de joc sigui segura**.

4. Normativa relativa a les àrees de joc infantil

No desconeixem la conveniència que totes les àrees de jocs infantil compleixin la normativa per garantir la seguretat de les persones usuàries. Així, és necessari que els elements que s'instal·lin (tobogans, gronxadors, etcètera) reuneixin els requisits generals i específics establerts per les normes. Pel que fa al disseny de l'àrea, cal respectar les dimensions, els espais, les distàncies i alçades de seguretat, la protecció contra caigudes, etcètera.

També és molt important tenir en compte els requisits de manteniment que han de complir aquests espais de jocs infantils. La responsabilitat del manteniment i la

conservació recau en els titulars dels parcs, que han de dur a terme les inspeccions i revisions que siguin necessàries.

Les **normes europees UNE-EN 1176 i UNE-EN1177** contenen la normativa de seguretat i instal·lació de les àrees de joc infantils. Tenen diferents apartats on es recullen les mesures de seguretat que es requereixen en la fabricació, instal·lació, inspecció i manteniment d'aquestes àrees de joc. Aquestes normes també són aplicables als fabricants de jocs per a parcs infantils i als instal·ladors.

També cal tenir en compte la **norma UNE 147103**, que desenvolupa els requisits i les instruccions per a la planificació i gestió de parcs i àrees de joc a l'aire lliure. Aquesta norma conté definicions bàsiques de la classificació de les zones, estudis sobre l'accessibilitat, disseny, configuració, eliminació de barreres, usos i zones d'esbarjo. La seva finalitat és poder donar una eina als professionals d'aquest camp que els ajudi a dissenyar parcs infantils més coherents i conformes als criteris unificats basats en la normativa europea.

Així, doncs, un **primer requisit és que el gronxador estigui homologat i disposi de la certificació UNE-EN 1176** de compliment de la normativa europea de seguretat per a parcs infantils. Aquesta certificació l'ha d'emetre una entitat de certificació de producte acreditada per l'Entitat Nacional d'Accreditació (ENAC) o homòleg europeu.

No sembla difícil trobar un gronxador que compleixi aquests requisits. A tall d'exemple, dos models que tenen la certificació UNE- EN 1176 són els següents:

- https://www.parquesinfantiles.es/uploads/1342/default/1/clp18_columpio_beethoven_ficha_tecnica_suelo_metalico.pdf
- <https://www.parquesinfantiles.es/uploads/1342/default/1/columpio-silla-de-ruedas-ficha-tecnica.pdf>

El **segon requisit** és que el gronxador s'instal·li seguint les indicacions o recomanacions del fabricant o distribuïdor. Cal garantir que, en tot moment, hi hagi una persona adulta que en supervisi i controli la utilització i que aquesta persona es pugui responsabilitzar del bon ús del gronxador, seguint les indicacions necessàries. A més, cal controlar l'accés de les persones usuàries o tercers amb panys, posar cartelleria informativa i fer els tancaments perimetrals de seguretat.

5. Bones pràctiques en altres municipis de l'Estat

El compliment de la normativa europea vigent tampoc hauria de ser un impediment insalvable. **Aquesta Sindicatura ha pogut constatar, com a exemple de bones pràctiques, que en municipis com Terrassa, Sitges, Ripoll o Roses, entre altres, s'han instal·lat gronxadors amb plataforma donant compliment als requisits abans esmentats.**

Un exemple és el cas del parc de Can Robert, a **Sitges**, on s'han posat senyalitzacions que indiquen que és un gronxador adaptat i les persones que el vulguin utilitzar cal que en demanin les claus a la guingueta del parc. També, al municipi de **Roses**, a l'espai situat davant la pista annexa del pavelló poliesportiu, s'ha

tancat el perímetre per evitar qualsevol tipus d'incident amb altres persones usuàries del parc.

Fora de Catalunya, hi ha municipis amb menys de 10.000 habitants que han instal·lat aquests tipus de gronxadors. És el cas de **Manzanedo** (Burgos), **Oropesa** (Castelló) o **Breña Baja** (Santa Cruz de Tenerife).

En aquest punt, volem fer referència a la publicació *Parques infantiles accesibles* (Palomero Ferrer, 2015)³, un projecte interessant sense ànim de lucre i amb codi obert promogut per l'Associació Sí Podemos.

Es tracta de la primera entitat en l'àmbit nacional que uneix persones treballadores, autònomes i empresàries amb discapacitat que, des de l'any 2009, aposta fermament per la inserció laboral d'aquest col·lectiu.

Aquest projecte és una reivindicació del dret a jugar en igualtat de les nenes i nens amb diferents capacitats. Pel que fa als elements de joc, es proposa una classificació sobre la base dels que hi ha al mercat i que compleixen la normativa europea. Classifica aquests elements de jocs en tres grups, segons el seu nivell d'accessibilitat:

- Elements sense accessibilitat (grau 1)
- Elements amb criteris d'accessibilitat universal (grau 2)
- Elements específics per a infància amb discapacitat (grau 3)

Es considera que **un parc infantil és accessible quan almenys un de cada dos elements compleix els requisits del grau 2**, això és, que puguin ser utilitzats per tots els infants amb independència que tinguin o no alguna discapacitat. Òbviament, cal que compleixin les recomanacions en matèria de seguretat de les normes UNE.

El projecte exposa que els elements de joc de grau 3 són molt específics per a la discapacitat i se'n proposa la instal·lació quan l'entorn ho requereixi. En concret, pel que fa als gronxadors, es consideren de grau 3 els que permeten pujar-hi amb cadira de rodes. La seva instal·lació s'ha de valorar en funció de **les potencials persones usuàries**.

Segons dades que figuren al mateix web de l'Ajuntament, l'any 2019 hi havia 934 persones entre 0 i 15 anys amb discapacitat física (motora i no motora), **187** de les quals **tenien barem informat positivament de dificultat de mobilitat**⁴.

L'article 2 de la Convenció sobre el dret de les persones amb discapacitat i l'article 2 del Reial decret 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat, **reconeixen la necessitat d'establir ajustos raonables, quan siguin necessaris en un cas particular**, per garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o l'exercici de tots els drets humans i llibertats fonamentals, en igualtat de condicions. D'acord amb aquesta normativa, la

³

http://riberdis.cedid.es/bitstream/handle/11181/5496/Parques_infantiles_accesibles.pdf?sequence=1&rd=0031908791961878

⁴ <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/informe-persones-discapacitat-barcelona-2019.pdf9>

Sindicatura de Greuges entén que s'hauria de reconsiderar la possibilitat d'incloure al projecte dels jardins de Massana l'element de joc sol·licitat per la ciutadana.

6. Els jardins de Massana, nova àrea de joc accessible (i inclusiu?)

El Districte de Sant Andreu ha fet arribar a la Sindicatura de Greuges l'avantprojecte del parc a data 2 de juny de 2022. Aquest avantprojecte està pendent de tancar-se, ja que hi ha hagut un increment de pressupost sobre la inversió prevista.

L'actuació consisteix a crear una **àrea de jocs infantils 100% accessibles** a l'àrea central dels jardins de Massana. El pressupost inicial, aprovat per pressupostos participatius, preveia una inversió de 525.000 € per a la totalitat de l'actuació. Aquest pressupost es va incrementar en 310.000 € per tal de poder recollir les demandes de la promotora de la queixa. Per tant, la inversió final serà de 835.000 €.

En data 19 d'abril de 2022, es va enviar la proposta consensuada amb els diversos departaments municipals, que han d'aprovar el projecte, i es va celebrar una reunió de validació amb la ciutadana el 9 de juny de 2022. A la reunió es va validar la proposta de jocs presentada, però es va posar de manifest que, a causa dels increments derivats de la crisi econòmica actual, l'estimació econòmica per poder incloure tots els jocs demanats s'incrementava fins a 1.074.532 €.

Actualment, manquen 240.000 € i s'està treballant per definir amb quin import es tancarà l'avantprojecte. Es plantegen dues vies de treball:

- Ajustar l'àmbit d'actuació
- Aconseguir dotació addicional

El setembre del 2022 es preveia una nova reunió amb la ciutadana per confirmar quin era l'escenari i poder iniciar la redacció del projecte executiu.

Aquesta Sindicatura no pot ignorar el context financer i econòmic en què ens trobem i el seu impacte en les finances municipals i els seus projectes. Ens consta, també, que la promotora de la queixa participa proactivament en el disseny del parc inclusiu jardins de Massana.

Tanmateix, considerem important seguir treballant perquè en la renovació o creació d'àrees de joc es vetlli per l'accessibilitat i per la instal·lació d'elements de joc inclusius. **Apostar per un model de joc inclusiu no només permet garantir l'accés al joc a nens i nenes amb discapacitat, sinó també —i molt important— fer possible que tota la infància, independentment de les seves característiques, pugui compartir-los. D'aquesta manera, es garanteix la interacció entre infància diversa i, per tant, la seva integració a través del joc.**

De la informació facilitada pel consistori, es desprèn que una de les vies de treball que s'està explorant és fer ajustaments pel que fa a l'àmbit d'actuació del projecte. Per això, creiem oportú proposar que, **en cas que es consideri incorporar al projecte el gronxador sol·licitat, es valori amb la promotora fer-ho de manera alternativa a**

un altre (o altres) jocs projectats per tal de no incrementar més la dotació pressupostària.

7. Els jocs infantils inclusius: garantia d'una ciutadania de ple dret per a la infància amb discapacitat

El Districte informa que l'avantprojecte del parc preveu la instal·lació de dos blocs de gronxadors per poder disposar de tota la varietat de seients que garanteixin l'accessibilitat necessària. Aquests gronxadors els podran utilitzar infants amb cadira de rodes i en tots **caldrà fer transferència**.

Considerant la totalitat dels jocs, s'ha tingut en compte que la gran majoria els puguin utilitzar infants amb la cadira de rodes.

Convé recordar que l'Estat espanyol va ratificar la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant i la Convenció de les Nacions Unides sobre el dret de les persones amb discapacitat. Per tant, els drets reconeguts en aquest tractat internacional formen part del nostre ordenament jurídic.

L'article 23.1 de la convenció reconeix, entre altres, el **dret dels infants** a gaudir d'una vida plena i en condicions que assegurin la seva dignitat, que els permetin arribar a **valer-se per ells mateixos i que facilitin la seva participació activa en la comunitat**.

Al seu torn, l'article 7 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat estableix que els estats part han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar que tots els infants amb discapacitat gaudeixin plenament de tots els drets humans i llibertats fonamentals en igualtat de condicions amb els altres infants, i també que **la protecció de l'interès superior de l'infant ha de ser la consideració primordial en tots els casos**.

D'acord amb aquesta normativa, correspon a tots els nivells de l'Administració promoure les mesures i oportunitats adequades per possibilitar que tots els infants puguin integrar-se en condicions d'igualtat per tal de garantir-los el gaudi ple i efectiu dels drets que tenen reconeguts per la convenció.

Aquesta Sindicatura **valora molt positivament que la majoria dels jocs que s'instal·laran als jardins de Massana siguin inclusius i puguin ser usats per infants amb cadira de rodes**.

Tanmateix, considerem que **cal anar un pas més enllà** i esmerçar esforços a aplicar les mesures d'adaptació o ajustos que siguin necessaris i puguin ser assumibles per poder donar resposta a situacions concretes.

Es tracta, doncs, de promoure l'autonomia de la infància amb discapacitat. El fet que a les àrees de joc infantils hi hagi aquests elements de joc no només contribueix a garantir el seu dret a jugar en condicions d'igualtat, sinó que els encoratja a veure's a si mateixos com a ciutadans de ple dret.

8. Viabilitat d'instal·lar a curt termini un gronxador que eviti la transferència de l'infant de la seva cadira a l'element de joc

Per correu electrònic amb data 5 d'abril de 2022, l'Ajuntament de Barcelona va assumir el compromís següent amb la ciutadana: quan aparegui al mercat, s'instal·larà als jardins de Massana un gronxador de plataforma millorat, d'accés lliure, que **no necessiti ni tancament perimetral de seguretat ni supervisió constant**, i que sigui certificable d'acord amb els requisits de seguretat establerts en les normes vigents per a aquest tipus d'element.

El gronxador que compleixi aquests requeriments es podrà incorporar al projecte, com a màxim, un cop s'hagin iniciat les obres.

Des la Sindicatura celebrem la bona predisposició del consistori davant la petició de la ciutadana. Tanmateix, tal com hem anat argumentant, **no veiem impediments insalvables per instal·lar un gronxador amb plataforma d'entre els que hi ha actualment**, adoptant totes les mesures que siguin necessàries per garantir la seguretat de les persones usuàries.

Aquesta podria ser la solució fins que no aparegui al mercat un altre gronxador amb estàndards de seguretat més elevats. En aquest cas, caldria procedir a la substitució del que ja estigués instal·lat.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de Sant Andreu està sent ajustada a dret i eficaç**.

Això no obstant, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de Sant Andreu** que valori la possibilitat d'instal·lar un gronxador amb plataforma al parc infantil jardins de Massana perquè la infància amb cadira de rodes pugui gaudir del parc en igualtat de condicions.
- **Suggerir al Districte de Sant Andreu** que, en cas que valori favorablement la instal·lació d'aquest element de joc, es comuniqui a la promotora de la queixa i s'hi consensuïn els elements de joc a reemplaçar.
- **Suggerir al Districte de Sant Andreu** que s'interessi i s'informi de les experiències d'altres municipis pel que fa a la instal·lació de gronxadors com els que sol·licita la ciutadana.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.